

X ULUSLARARASI SINAN SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL SINAN SYMPOSIUM

27 - 28 NİSAN 2017 // APRIL 27th - 28th 2017

komsuluk
neighbourhood

X. ULUSLARARASI SİNAN SEMPOZYUMU
X. INTERNATIONAL SINAN SYMPOSIUM

27- 28 NİSAN 2017
APRIL 27-28, 2017

"KOMŞULUK"
NEIGHBOURHOOD

BİLDİRİ KİTABI

Trakya Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
EDİRNE / TÜRKİYE
Trakya University, Faculty of Architecture
EDİRNE / TURKEY
<http://mimarlik.trakya.edu.tr>

**T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ**

Bütün hakları saklıdır. © 2017. Trakya Üniversitesi
Bu eserin bir kısmı veya tamamı Trakya Üniversitesi Rektörlüğü'nün izni olmadan hiçbir
şekilde çoğaltılamaz, kopya edilemez.

"X. ULUSLARARASI SİNAN SEMPOZYUMU BİLDİRİ KİTABI"

Sempozyum Başkanı / Symposium Chair

Prof. Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN

Editörler / Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Sennur AKANSEL
Assist. Prof. Dr. Filiz UMAROĞULLARI
Assist. Prof. Dr. Tülay CANİTEZ

Kapak Tasarımı / Cover Design

Res. Assist. Dinçer AYDIN

"Bu çalışma Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince
Desteklenmiştir. Proje Numarası: 2017/61" ("This work was supported by Research Fund of
the Trakya University. Project Number: 2017/61")

Basım Tarihi ve Yeri: Nisan 2017, Trakya Üniversitesi Matbaası, Edirne / TÜRKİYE
Printed in: April, 2017 Trakya University, Edirne / TURKEY

ISBN: 978-975-374-208-5

Trakya Üniversitesi Yayın No: 186
200 adet basılmıştır.

Bilim Kurulu / Scientific Committee

Prof. Dr. Cengiz ACAR (Turkey)
Prof. Dr. Nazlı Ferah AKINCI (Turkey)
Prof. Dr. Nilüfer AKINCITÜRK (Turkey)
Prof. Dr. Ayla ANTEL (Turkey)
Prof. Dr. Hadi Susilo ARIFIN (Indonesia)
Prof. Dr. Alexander ASANOWICZ (Poland)
Prof. Dr. Neziha AYIRAN (Turkey)
Prof. Dr. Ayfer AYTUĞ (Turkey)
Prof. Dr. İler BÜYÜKDİĞAN (Turkey)
Prof. Dr. Nilay COŞGUN (Turkey)
Prof. Dr. Adnan ÇOLAK (Turkey)
Prof. Dr. Ataman DEMİR (Turkey)
Prof. Dr. Neslihan DOSTOĞLU (Turkey)
Prof. Dr. Nevrihal ERDOĞAN (Turkey)
Prof. Dr. Türkan GÖKSAL ÖZBALTA (Turkey)
Prof. Dr. Nuran KARA PİLEHVARİAN (Turkey)
Prof. Dr. Tülay KARADAYI (Turkey)
Prof. Dr. Aykut KARAMAN (Turkey)
Prof. Dr. Abdullah KELKİT (Turkey)
Prof. Dr. Gül KOÇLAR ORAL (Turkey)
Prof. Dr. Aslı KORKUT (Turkey)
Prof. Dr. Gülçin KÜÇÜKKAYA (Turkey)
Prof. Dr. Nikolaos A. LIANOS (Greece)
Prof. Dr. Saverio MECCA (Italy)
Prof. Dr. Derya OKTAY (Turkey)
Prof. Dr. Veli ORTAÇEŞME (Turkey)
Prof. Dr. Sabit OYMAEL (Turkey)
Prof. Dr. Şengül ÖYMEN GÜR (Turkey)
Prof. Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN (Turkey)
Prof. Dr. Kamuran ÖZTEKİN (Turkey)
Prof. Dr. Çiğdem POLATOĞLU (Turkey)
Prof. Dr. Keiji SAKAMOTO (Japan)
Prof. Dr. Şaduman SAZAK (Turkey)
Prof. Dr. Marcello SCALZO (Italy)
Prof. Dr. Murat TAŞ (Turkey)
Prof. Dr. Nilüfer TAŞ (Turkey)
Prof. Dr. Ulişe TRAMONTI (Italy)
Prof. Dr. Hülya TURGUT (Turkey)
Prof. Dr. Marios VAFEIADIS (Greece)
Prof. Dr. Ken YOSHIKAWA (Japan)
Assoc. Prof. Dr. Sennur AKANSEL (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Emel ARDAMAN (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Amir CAUSEVIC (Bosnia-Herzegovina)
Assoc. Prof. Dr. Ayşe Nilay EVCİL (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Manolya KAVAKLI (Australia)
Assoc. Prof. Dr. Funda ÖZTÜRK KERESTECİOĞLU (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Filiz ŞENKAL SEZER (Turkey)

Adres / Address

Trakya Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi
Makedonya Yerleşkesi 22100 EDİRNE

Trakya University
Faculty of Architecture,
Campus of Macedonia 22100 EDİRNE

Fax : +90 284 225 69 95
Phone: +90 284 225 69 92-93
E-mail: sinansymposium2017@gmail.com

Düzenleme Kurulu / Organization Committee

Prof. Dr. H. Burcu ÖZGÜVEN
Prof. Dr. H. Adnan ÇOLAK
Assoc. Prof. Dr. Sennur AKANSEL
Assoc. Prof. Dr. Serkan KIRGIZ
Assist. Prof. Dr. Esma MIHLAYANLAR
Assist. Prof. Dr. Hatice KIRAN ÇAKIR
Assist. Prof. Dr. H. Candan ZÜLFİKAR
Assist. Prof. Dr. Timur KAPROL
Assist. Prof. Dr. Semiha KARTAL
Assist. Prof. Dr. Pınar KISA OVALI
Assist. Prof. Dr. Tülay CANITEZ
Assist. Prof. Dr. Esin BENİAN
Assist. Prof. Dr. Damla ATİK
Assist. Prof. Dr. Filiz UMAROGULLARI
Assist. Prof. Dr. İsmet OSMANOĞLU
Assist. Prof. Dr. Gökçen BAYRAK YILMAZ
Assist. Prof. Dr. Sergun DAYAN
Assist. Prof. Dr. R. Duygu ÇAY
Assist. Prof. Dr. Selin ARABULAN
Inst. Dr. Berk MİNEZ
Inst. Dr. Ertan VARLI
Inst. M. Kemal BOZACI
Inst. Gülay DALGIÇ
Inst. Bilge ATAÇ ÖZSOY
Inst. M. Seçkin PUYYAN
Inst. Gildis TACHIR
Res.Assist. Arif MISIRLI
Res.Assist. Şule YILMAZ ERTEN
Res.Assist. Aslı MERAL ZENCİRKIRAN
Res.Assist. Bilge UYSAL
Res.Assist. Saygın ALKAN
Res.Assist. Dinçer AYDIN
Res.Assist. Çağın TANRIVERDİ
Res.Assist. Deniz Gözde ERTİN
Res.Assist. Beste KARAKAYA AYTİN

Sempozyum Sekretaryası / Symposium Secreteriat

Assist. Prof. Dr. Selin ARABULAN
Assist. Prof. Dr. Sergun DAYAN
Inst. Gildis TACHIR
Res. Assist. Aslı MERAL ZENCİRKIRAN
Res. Assist. Dinçer AYDIN
Res. Assist. Deniz Gözde ERTİN

BİLDİRİLER / PAPERS

PLANLAMA VE KOMŞULUK / PLANNING AND NEIGHBOURHOOD

Sara BOUMEZOUED, Yassine BADA	Pedestrian Itinerary Choice : A Multisensorial Investigation Case From the City of Bejaïja Yayalaştırmada İzlenecek Yol:Çok Algılı Bir Araştırma Olarak Becaye Kenti	1-8
George POLYRAVAS, Nicolas LIANOS	The Typology Of Folk Architecture in Macedonia in Prefecture Of Serres in The Late 18th To Early 20th Century Serez'deki Makedonya Halk Mimarisinin Tipolojisi, 18.Yüzyıl Sonu ve 20.Yüzyıl Başı	9-18
Burcu M. ESENTEPE, Kağan GÜNÇE	Attachment – Neighbourhood Relationships Of Two Different Migrant Groups: The Case Of Esentepe- Cyprus İki Farklı Göçmen Grubunun Aidiyetlik – Komşuluk İlişkisi: Esentepe - Kıbrıs Örneği	19-26
Doğa ÜZÜMCÜOĞLU, Nazife ÖZAY	Stylistic Characteristics Of Housing Facades in Baykal Neighbourhood, North Cyprus Kuzey Kıbrıs, Baykal Mahallesi Konut Cephelerinin Mimari Tarz Özellikleri Bakımından Analiz Edilmesi	27-34
Surinder BAHGA, Sunita VIMAL, Priyanka AGRAWAL	Architectural and Urban Aspects Of Neighbourhoods Komşuluğun Mimari ve Kentsel Yönleri	35-42

İSKÂN VE KOMŞULUK / HOUSING AND NEIGHBOURHOOD

M. Zühre SÖZERİ YILDIRIM	Sokak ve Ev İlişkisinin Arayüz Üzerinden Okunması Reading of The Relation Between Home and Street Through Interface	43-48
Gözde PIRLANTA	The Impact Of Mix-Uses To Street Spaces Vitality Birden Fazla Fonksiyonun Caddelerin Canlılığı Üzerindeki Etkileri	49-56
Maryam HAFEZI, Beser Oktay VEHBİ	Terkedilmiş konutlar ve mahalle memnuniyeti arasındaki diyalog Dialogue Between Housing Abandonment and Neighbourhood Satisfaction	57-64
Sevim Seyhan AYTEN, Asım Mustafa AYTEN	Kapalı Konut Yerleşmelerinin Komşuluk İlişkilerine Etkileri Üzerine Bir Araştırma A Research on the Effects of Gated Community's Neighbourly Relations	65-72
Melek ERÇAKICA, Mukaddes POLAY	The Impacts of Public Open Spaces For Social Inclusion at Neighbourhoods Mahalle Kamusal Açık Alanlarının Sosyal İçermedeki Etkileri	73-80

YEREL TOPLULULUKLAR / LOCAL COMMUNITIES

F. Zeynep ÖZKOÇAK ARSLAN, Mehmet İNCEOĞLU	100.Yıl Sitesi Örneği Üzerinden Sosyal Konutlarda Komşuluk Üzerine Bir Okuma A Legibility On The Neighbourhood In Social Housing: Sample of The "100th Year Site"	81-88
Hülya TURGUT, Selma TUNALI	Toplumsal ve Mekânsal Aidiyet: Suadiye, Kadıköy Örneği Üzerinden İrdelemeler Community and Place Attachment: Discussion by Using the Case of Suadiye, Kadıköy	89-96

Selin ARABULAN, Hatice KIRAN ÇAKIR	Komşuluk Biriminden Kamusal Alana, Karaağaç Mahallesi Karaağaç, From Neighbourhood Unit To Public Space	97-104
Arif MISIRLI, Burcu ÖZGÜVEN	Edirne Yıldırım ve Yeni İmaret Yerleşimlerinin Tarihi Gelişimi Historical Evolution of Yıldırım and Yeni İmaret Settlements in Edirne	105-112
Rukiye Duygu ÇAY, Beste KARAKAYA AYTİN	Determining Factors Influencing of Physical Activity Levels on Neighborhood Parks: Edirne Case Study Mahalle Parklarında Fiziksel Aktivite Düzeylerine Etki Eden Faktörlerin Saptanması: Edirne Örneği	113-120

TARİHİ ÇEVRE VE KOMŞULUK / HISTORICAL ENVIRONMENT AND NEIGHBOURHOOD

Marcello SCALZO, Bilge ÖZEL	A Medici Palace in Via Laura As At Neighborhood Scale Mahalle Ölçeğinde Bir Yapı olarak Via Laura'da Bir Medici Sarayı Projesi	121-128
Nefise Burcu YAĞAN, Can Şakir BİNAN	İstanbul'un Tarihi Sayfiye Alanlarındaki Yapıların Komşuluk İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme An Evaluation Regarding the Neighbourhood Relation of Buildings Located at Istanbul's Historical Country-Sides	129-138
Sanaz NEZHADMASOUM, Beser Oktay VEHBİ	Impact Of Aesthetic Quality On User Satisfaction: Pertev Pasa Neighborhood in Famagusta Estetik Kalitenin Kullanıcı Memnuniyetine Etkisi: Pertev Paşa Mahallesi, Famagusta	139-148
Gildis TACHIR, Pınar KISA OVALI	The Town Square in Komotini Traces Of Transformation: Life and Neighborhood Gümülcine Kent Meydanında Dönüşümün İzleri: Yaşantı ve Komşuluk	149-156
Doğa Dinemis, KUŞULUOĞLU	Urban Transformation And Its Effect On Neighbourhood Street Life in Sulukule, İstanbul Sulukule, İstanbul'daki Kentsel Dönüşüm, Komşuluk ve Sokak Yaşamı Üzerine Etkileri	157-162

GEÇİRGENLİK / PERMEABILITY

S. Selhan Yalçın USAL, A. Nilay EVCİL	Misafir Odasından Sosyal Merkeze Değişen Komşuluk İlişkileri: Kapalı Yerleşimler Örneği From Guest Room to Social Center Changing Relationships With Neighbours: Case of Gated Communities	163-168
Gülferah ÇORAPÇIOĞLU, G.Pelin OLCAY	Geleneksel Çarşı Kültüründeki Komşuluk İlişkilerinin Değerlendirilmesi Evaluation Of Neighbourhood Relations in Traditional Bazaar Culture	169-176
Mehmet Emin BAŞAR, Ceyhan TAZEFDAN	Sille Evleri ve Komşuluk İlişkilerinin Space Syntax Yöntemi Üzerinden Değerlendirilmesi Sille Houses and Its Neighbourhood Relations are Commented Over The Space Syntax Method	177-186
Z. Sevgen PERKER, Kardelen AKKUŞ	Başka Bir "Komşuluk": Yapılar Birbirleriyle Komşuluk Eder Mi? This Is Another "Neighbourhood: Do Buildings Have Neighbourhood With Each Other?	187-196
Mete Korhan ÖZKÖK, Hatice Meltem GÜNDOĞDU, Ercan KOÇ	Mekânsal Biçimlenmenin Sosyal İlişkiler Üzerindeki Etkisinin Mekân Dizimi (Space Syntax) Yöntemi İle Okunması: Kırklareli Örneği The Reading Of The Effects Of Spatial Configuration On Social Relations With Space Syntax Model: The Case Of Kırklareli	197-206

UYGULAMALAR / PRACTICES

Havva ÖZDOĞAN	Mimari Tasarımda Komşuluk İlişkileri Neighorly Relations in Architectural Design	207-214
Sennur AKANSEL, Onur ŞUTA	Konut Tipindeki Çeşitliliğin Komşuluğa Olan Etkisi The Effect of Diversity in Residential Neighborhood	215-222
Dinçer AYDIN, Esma MIHLAYANLAR	Yükselen Yeni Yaşam Alanlarında Komşuluk İlişkilerinin İncelenmesi Investigation of Neighbourhood Relations in Rising New Living Spaces	223-230
Mine ULUSOY, Merve ÖZKAYNAK	Konya'daki Stüdyo Dairelerde Komşuluk Kavramı Üzerine Bir Araştırma A Study On The Concept Of Neighborhood in Konya in Studio Apartment	231-238
Deniz Gözde ERTİN, Beste KARAKAYA AYTİN, Murat ÖZYAVUZ	Toplu Konut Bahçelerinin Peyzaj Tasarım İlkelerine Göre Değerlendirilmesi: Edirne Binevler Örneği The Evaluation of Mass Housing Gardens According to Landscape Design Principles: Edirne Binevler Case Study	239-248

DÖNÜŞÜMLER / TRANSFORMATIONS

Gülhayat AĞRAZ, Zehra GEDİZ URAK	Çevresel Değişimin Komşuluk İlişkilerine Etkisi: Sivas Kent Merkezi Örneği Influence of Environmental Altaration on Neighbourhood Relations: Case Of Sivas City Center	249-256
Hasan Fırat DİKER, Cahide Nur CÜNÜK	Aynı Mekânda, Aynı Zamanlardaki "Komşuluk": İstanbul'da Süleymaniye Semti Örneği "Neighborhood" in The Same Space, At Different Times: Sample of Süleymaniye District in İstanbul	257-266
H. Burcu ÖZGÜVEN	Bitişik Nizam Komşuluk ve Afet: İstanbul'da Yangın Yerleri Sorunu Adjacent Building Neighborhood and Catastrophe: The Problem of Fire-Damaged Areas in İstanbul	267-274
Serhat ULUBAY, Feride ÖNAL	Ankara'nın "Uzak Komşusu": Yabancı Mimarların Tasarımları Üzerinden Ankara'daki Kamu Yapılarında Alman Modernizminin İzleri (1923-1938) "Far Neighbourhood" of Ankara: Traces of German Modernism in Public Buildings in Ankara Through the Designs of Foreign Architects (1923-1938)	275-282
Timur KAPROL	Modern Yaşamın Kodlarında Bursa'da Komşuluk -Ali Haydar Apartmanı Ve Yurtsever Apartmanı In The Code Of Modern Life, Neighbourhood in Bursa Apartment Of Ali Haydar and Apartment Of Yurtsever	283-290

ÇEVRESEL KONTROL VE KOMŞULUK / ENVIRONMENTAL CONTROL AND NEIGHBOURHOOD

Aysel TARIM, Seyhan YARDIMLI	İstanbul Tarihi Yarımada Bölgesindeki Ahşap Konut Yapı Elemanlarında Görülen Bozulmalar Deformation Appeared in Wooden Frame Residence Constructon Elements in İstanbul Historical Peninsula Zone	291-302
Şule YILMAZ ERTEN, Semiha KARTAL	Komşuluk Birimi İçerisindeki Binalarda Günişığı Aydınlatmasının Etkileri Daylighting Effects in The Buildings in Neighbourhood Unit	303-310
Filiz UMAROĞULLARI, Dinçer AYDIN, Şule YILMAZ ERTEN	Bir Komşuluk Birimi Olarak Kat Bahçelerinin Sürdürülebilirliği Sustainability of Floor Gardens as a Neighborhood Unit	311-318

Sabit OYMAEL	Binalarda Sismik Çözümlerle Deprem Dayanımının Sağlanması ve Komşuluk İlişkilerinin Sürdürülebilirliği To Provide The Earthquake Resistance in The Structures and The Sustainability of Neighbourhood Relations	319-326
Cihan TOPÇU, Esma MIHLAYANLAR	Yapı Fiziği Problemlerinin Komşuluk Üzerine Etkileri The Effects of Building Physics Problems on Neighbourhood	327-336

BİR KAVRAM OLARAK KOMŞULUK / NEIGHBOURHOOD AS A CONCEPT

Müjgan BAHTİYAR, KARATOSUN, Tuba Nur BAZ	Komşuluk Kavramının Değişiminin Geleneksel Yerleşimler ile Günümüz Konut Sitelerinin Karşılaştırılması Üzerinden İrdelenmesi The Examination of Neighborhood on The Comparison of Traditional Residentials and Today's Housing Sites	337-346
İsmet OSMANOĞLU	Geleneksel Mahalle ve Dışa Kapalı Konut Yerleşmelerinin Sosyo Kültürel Etkenler Bağlamında Karşılaştırılması Comparison Of Traditional Neighborhood and Gated Communities in The Context Of Socio-Cultural Factors	347-364
Ayşe SİREL	Sürdürülebilir Yerleşmeler Bağlamında Vauban Mahalle Yerleşmesi Deneyimi The Experience of Vauban Neighborhood As A Sustainable Model District	365-374
Mehmet Emin BAŞAR, İlknur ACAR ATA	Komşuluk Kavramının Geleneksel Dokudaki Mimariye Yansımaları Neighbourhood Concept of Architectural Reflections on Traditional Tissue	375-382
Merve GÜROĞLU, Gökben AZSÖZ, Mete Korhan ÖZKÖK	Komşuluk Kavramının Mekansal ve Yapısal Biçimlenme Üzerinden Okunması: Çağlayan Köyü Örneği Analysing The Spatial and Structural Configuration Within Concept Of Neighborhood: A Study Of Çağlayan Village	383-392

KOMŞULUK VE KİMLİK / NEIGHBOURHOOD AND IDENTITY

Pınar ERKAN BURSA	İstanbul, Kadıköy Yeldeğirmeni'nde 19. Yüzyıl Sonunda Gayrimüslim, Yabancı Ve Müslüman Nüfusun Komşuluk İlişkilerinin Mimariye Yansımaları The Reflections of The Neighbouring Relations of The Non-Muslim, Foreign And Muslim Communities on Architecture İn Yeldeğirmeni, Kadıköy İn Istanbul At The End Of The 19th Century	393-400
Nazlı ARSLAN	Sanayi Kentinin Kimlik Göstergeleri ve Konut Kültürü Üzerine Bir İnceleme; Zonguldak A Study On Identity Indicators and Residential Culture of Industrial Cities: Zonguldak	401-408
Elif ÖRNEK ÖZDEN	Kapalı Konutlarla Değişen Komşuluk Kavramı İstanbul Çekmeköy Örneği Gated Communities And The Changing Concept Of The Neighborhood: The Example Of The Cekmekoy District Of Istanbul Province	409-416
Filiz ŞENKAL SEZER, Seçil BALLI HEPTAŞKIN	Komşuluk İlişkisinde Görsel ve İşitsel Mahremiyetin Kullanıcı Memnuniyeti Açısından Değerlendirilmesi: Görükle Öğrenci Apartları Örneği Evaluation Of User Satisfaction Related to Visual and Auditory Privacy in Neighbour Relations: Gorukle Student Apartments Example	417-424
İnci ALKAN	Kentsel Mekânlarda Ebeveynlerin Kullanımına Yönelik Bebek ve Çocuk Bakım Odası Tasarımı Designing A Baby and Child Care Room For Use By Parents In Urban Spaces	425-434

KENTSEL BÜYÜME / URBAN GROWTH

Melek ÖZDAMAR, Filiz UMAROĞULLARI	Edirne Kent Merkezinde Farklı Yapılaşma Bölgelerinde Eski ve Yeni Komşuluk Olgusunun Değerlendirilmesi Evaluation of Old and New Neighborhood Relationships in Different Rebuilding Regions in Edirne City Center	435-444
Özlem YILDIZ, Cihan ÇALIK	İmar Mevzuatı Çerçevesinde Yapıların Fiziki Komşulukları Physical Neighborhood Of The Buildings In The Zoning Regulation Framework	445-452
Hatice KIRAN ÇAKIR, Hüseyin İNCE, Serkan DÖNMEZ	İslah İmar Planı Uygulamalarında Komşuluk İlişkilerinin İrdelenmesi An Inquiry on the Relations of Neighborhood in Reclamation Plans	453-458
Yener TÜREN, Zafer TÜREN	Dikey Boyutta Mülkiyet Komşuluğu ve Üç Boyutlu Kadastro İhtiyacı Immovable Neighbourhood in Vertical Dimension & Necessity of Cadastre in Three Dimension	459-464
Nuri ERDEM, Hüseyin İNCE	Gayrimenkul Mülkiyet Hakkının Kullanımı Açısından Komşuluk İlişkileri Neighborhood Relations In Terms Of The Use Of Right For The Real Property	465-472

TARİHİ ÇEVRE VE KORUMA / HISTORICAL ENVIRONMENT AND PRESERVATION

Funda KERESTECİOĞLU, Melis BİLGİÇ	Kent-Sur Komşuluğu: İstanbul Haliç Surları, Cibali Semti Neighborhood of the "City - Wall": Istanbul Golden Horn Walls, Cibali	473-484
Mehmet Akif ÇELİMLİ, Gonca BÜYÜKMIHÇI	Dünya Kültür Mirası Olarak Evrensel Bir Değer Taşıyan Divriği Ulu Camii'ne Komşu Olmak Being A Neighbor to the Divriği Grand Mosque Which Has Universal Value As World Cultural Heritage	485-494
H. Çiğdem ZAGRA	Geleneksel Bir Konutun Dönüşümü Transformation Of A Traditional House	495-502
Saygın ALKAN, Tülay CANITEZ	Karşıtların Birliği Üzerinden Tarihi Çevrede Komşuluk İlişkilerinin İncelenmesi Dialectical Examination Of The Historic Environment Through Neighborly Relations	503-508
Okşan TANDOĞAN	Osmanlı'dan Günümüze Mahallenin Değişimi The Change Of Neighborhood From Ottoman To Present	509-518

MEKÂNSAL TANIMLAR / SPATIAL DEFINITIONS

Rüya ARDIÇOĞLU	Komşuluğun Şekillendirdiği Mekân ve Mimari Architecture and Space Shaped By Neighbourhood	519-524
Sibel GÖLEMEN, Nilüfer TAŞ, Murat TAŞ	Kentsel Dönüşüm Alanlarında Nitelikli Çevre ve Yaşam Kalitesi İçin Belirleyici Bir Parametre ve Ölçek Olarak Komşuluk: Bursa Örneği Neighborhood, as a Decisive Parameter and Scale, In Urban Transformation Area For Qualified Environment and Quality of Life: Bursa Case	525-532
Emine KÖSEOĞLU, Emine Banu BURKUT	Komşuluk İlişkilerinde Gösterişçi Tüketim Teorisi ve Medya Yoluyla Mekânın Araçsallaşması The Theory of Conspicuous Consumption for Neighbourhood Relations and Instrumentalization of Space Through Media	533-540

Saygın ALKAN, H. Burcu ÖZGÜVEN	Edirne Kaleiçi'nde Tarihi Katmanlar Üzerinden Bir Komşuluk Önerisi A Suggestion For A Neighbourhood Instance Through The Historical Layers In Edirne Kaleiçi	541-548
Hayriye ŞENGÜN, İsmail DÜRSUNOĞLU	Komşuluk İlişkilerinde Dayanışma Mekanları: "Bayburt Mahalle Odaları" Solidarities Place of Neighborhood Relations: "Bayburt Mahalle Odaları"	549-554

TOPLUMSAL PERSPEKTİFLER / SOCIAL PERSPECTIVES

Meryem ALAGÖZ, Sevim GÜLEN ÖZAKTAN	Komşumuz Suriye ve Sığınmacılardan Doğan Mekânsal Sorunlar, Çare Odaklı Çözümler Neighbouring Country Syria And The Spatial Issues The Reason For Refugees, Remedy-Oriented Solutions	555-562
Beril ÖZMEN, Gülcan ÖKTEN, Pelin ŞEVKAN	Göç, Kriz Mimarlığı, Mahallesizleşme: Mersin Örneği Migration, Crisis In Architecture, Neighborhoodlessness: Example Of Mersin	563-574
Çiğdem VAROL, Emrah SÖYLEMEZ	Sınır Komşuluğunun Bölgesel İçeriği: AB-Türkiye Sınır Bölgesinde Sosyo-Mekânsal Ağlar ve Yönetişim Regional Content of Border Neighbourhood: Socio-Spatial Networks and Governance in EU-Turkey Border Region	575-582
Orhan ARKOÇ, Burak ÖZŞAHİN	Sınır Oluşturan Suların Sorunları, Komşu Ülkeler Arası Projeler, Meriç Nehri Örneği Issues of Transboundary Waters, Projects Between Neighbour Countries, Meriç River Example	583-590

YEREL DOKULAR / LOCAL PATTERNS

Elif Ebru ŞİŞMAN, Pinar GÜLTÜRK	Kentsel Yeşil Alan Sisteminde Komşuluk Birimi/Mahalle Parklarının Değerlendirilmesi Evaluation of Neighbourhood Unit Parks in Urban Green Area System	591-598
Aysun EYÜBOĞLU ERŞEN, Hilal ÖZKAN, Gökben AZSÖZ	Kırklareli Kent Merkezinde Yer Alan İlkokul, Ortaokul ve Lise Eğitim Yapılarının Komşuluk Birimlerine Göre Karşılaştırılması Üzerine Bir Araştırma A Survey About Comparison of Education Buildings -Primary, Secondary, High Schools- in Kırklareli City Centre Based on Neighborhood	599-606
Yener TÜREN, Hüseyin İNCE, Zafer TÜREN, Miray GÜR	Grafik Kadastro Paftalarında Komşuluk İhtilafları Neighborhood Disputes in Graphical Map Sheet of Cadastre	607-612
	Kentsel Dönüşümde Yitirilen Komşuluk, Azalan Yaşam Kalitesi: Bursa Doğanbey ve İstanbul Bezirganbahçe Lost Neighborhood, Decreasing Quality Of Life In Urban Transformation: Bursa Doğanbey And İstanbul Bezirganbahçe	613-620
Düzgün ÇAKIRCA	Yok Olan Tarihi Dokular ve Değişen Demografi-Harput No History Of The Tissue And Changing Demographics-Harput	621-628

BAŞKA BİR "KOMŞULUK": YAPILAR BİRBİRLERİYLE KOMŞULUK EDER Mİ?

THIS IS ANOTHER "NEIGHBOURHOOD: DO BUILDINGS HAVE NEIGHBOURHOOD WITH EACH OTHER?

Z. Sevgen Perker¹, Kardelen Akkuş²

¹Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Bursa, Türkiye

²Uludağ Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı, Bursa, Türkiye

¹ zsparker@uludag.edu.tr

ÖZET

Kentler, zaman içerisinde yaşanan toplumsal değişmeye bağlı olarak tekrar tekrar şekillenmekte, özellikle günümüz kentlerinde artan nüfusa bağlı olarak oluşan hızlı kentleşme ise kent içindeki tarihi dokular üzerinde baskı oluşturmaktadır. Toplumsal değişme ve kent arasındaki sürekli etkileşimin fiziksel bir sonucu olarak tarihi dokuyu oluşturan mimari yapılara yeni yapılar komşu olmakta, sözü edilen "komşuluk" kentinin aidiyet duygusu ve kentsel sürdürülebilirlik açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Bilindiği gibi Bursa kenti 2200 yıllık tarihi bir geçmişe sahip olması ve Osmanlı İmparatorluğu'nun doğuş dönemini fiziksel olarak simgelemesi nedeniyle UNESCO Dünya Miras Alanları Listesi'ne alınan tarihi bir kenttir. Bildirinin amacı; toplumsal değişmeye bağlı olarak kentlerin katmanlaşma süreçlerinde tarihi doku içinde yeni yapısal komşulukların ne şekilde gerçekleştiğinin incelenmesi ve Bursa kenti için bir durum tespitinin yapılmasıdır. Araştırma kapsamında Bursa'nın tarihi Tahtakale ve Nalbantoğlu mahallelerindeki geleneksel konutlar yapısal komşuluk bakımından incelenmiştir. Araştırma sonucunda, yapısal komşulukların çoğunun tarihsel kent kimliğinin sürdürülebilir olmasını sağlayacak uygulamalardan uzak olduğu ve boş parsellerde kent kimliğinin zenginleştirilmesine katkıda bulunacak yeni komşulukların tasarlanmasına ihtiyaç bulunduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Komşuluk, yapı, yapısal komşuluk, tarihi kent, Bursa

ABSTRACT

Cities get shape again and again in depending on the social change which is seen in time, and the rapid urbanisation caused by the growing population which have an effect on historic fabrics. New buildings become neighbour to the architectural buildings which generate the historic fabric as a physical result of the constant interaction between the social change and cities. The aforementioned "neighbourhood" has got a distinct importance in terms of citizen's sense of belonging and the city sustainability. As it is known, Bursa is a historic city which was taken to The List of UNESCO World Heritage Sites because it has got 2200- year historical background and it symbolises physically Ottoman Empire's generation period. The goal of this declaration is to examine how new structural neighbourhoods will occur in the historic fabric during cities' stratification period in depending on the social change through various world samples and to determine on the state of Bursa. Within the scope of the research, structural neighbourhood of traditional houses was examined at Tahtakale and Nalbantoglu Neighbourhoods in Bursa. Most of the structural neighborhoods are far away from the sustainability of historical identity of Bursa. It seems necessary to design new neighborhoods that will contribute to the enrichment of urban identity in empty parcels.

Keywords: Neighbourhood, structure, structural neighbourhood, historical city, Bursa

1. GİRİŞ

Komşuluk kavramı temelde birbirine yakın mesafede yaşayan bireylerin birbirleriyle kurdukları sosyal ilişkileri anlatmakta, bu yönüyle söz konusu kavram sevgi ve saygı temelinde "komşuluk görevi", "komşuluk hakkı" gibi kavramları beraberinde getirmekte, bireylerin bulundukları yere ve topluluğa ait olma duygularını oluşturmada ve geliştirmekte, Anadolu kültüründe de önemli bir yer bulmaktadır. Komşuluk kavramı sosyolojik yönüyle öne çıkmakla birlikte kimi kez fiziksel bir dokuya bağlı olarak oluşmakta ve zaman içinde şekillenmekte; kimi kez ise fiziksel bir dokuyu bizzat doğurmaktadır. Bu nedenle fiziksel doku komşuluk açısından büyük önem taşımaktadır. Anadolu kültüründe komşuluğun en güzel örnekleri mahallelerde görülmekte, sözü edilen

mahallelerde mimari yapıların başarılı komşulukları dikkati çekmekte ve günümüz mimari duyarlılığına katkı açısından da incelenmeleri gerekmektedir.

Erder, insanların yerleşmeyi ve yerleşmede düzeni akıllarına getirdikleri ilk devirlerde dahi anıtları koruma kaygısını gösteren örneklerin bulunabileceğini aktarmaktadır. Anıtlar, ikinci dünya savaşına kadar, simgesel olmaları, tarihsel belge niteliği taşımaları gibi nedenlerle korunmaya çalışılmıştır. İkinci dünya savaşından sonra ise koruma kavramının giderek yapı gruplarının, yerleşmelerin, bölgelerin korunması yönünde ele alınmaya başladığı görülmektedir. Bu eğilimde geleneksel koruma tutumunun, savaşın tahrip ettiği kent ve kent parçalarının etkisi olduğu kadar modern mimarlık ve şehircilik anlayışı içindeki değişik değerlendirmelerin de ekisi olduğu dikkati çekmektedir. Erder'in Saarinen ve Brandi'den aktardığına göre, dönemin mimarlık ve şehircilik eleştirisinin "moderni mahkûm etmeden ve geçmişi bozmadan, çirkinleştirmeden gelecek ile bağlantı kurulması gerektiği" yönündeki değerlendirmeleri dikkat çekmektedir (Erder, 1999). Bu söylem, mevcut olan ile yeni olanın birbiri ile nasıl bir ilişki kurması, bir diğer ifade ile nasıl komşuluk etmesi gerektiğini açıkça tarif etmekte, kentlerin ise mevcut ile yenin başarılı bütünlüğünü sağlayan dokular olması gerektiğine işaret etmektedir.

Günümüzde pek çok kentte "tarihi doku" olarak nitelendirilen alanlar, içinde bulundukları toplumun sosyal, kültürel, ekonomik geçmişinin en önemli kanıtları olduklarından, kent kimliğini oluşturan önemli unsurların başında gelmektedirler. Kentler, zaman içerisinde yaşanan toplumsal değişmeye bağlı olarak tekrar tekrar şekillenmekte, özellikle günümüz kentlerinde artan nüfusa bağlı olarak oluşan hızlı kentleşme ise kent içindeki tarihi dokular üzerinde baskı oluşturmaktadır. Toplumsal değişme ve kent arasındaki sürekli etkileşimin fiziksel bir sonucu olarak tarihi dokuyu oluşturan mimari yapılara yeni yapılar komşu olmakta, sözü edilen "komşuluk" kentinin aidiyet duygusu ve kentsel sürdürülebilirlik açısından ayrı bir önem taşımaktadır. Günümüz dünya kentlerinde, tarihi dokulardaki yapısal "komşuluk" un çeşitli tasarım yaklaşımlarına bağlı olarak şekillendirildiği bilinmekte, başarılı "komşuluk" örneklerinin sergilendiği de görülmektedir.

Türkiye'de de özellikle 1950'li yıllardan itibaren büyük kentlerde sanayileşme hareketlerine bağlı olarak kentsel mekânda yeni organizasyonlar ve yapısal komşuluklar gündeme gelmiştir. Bilindiği gibi Bursa kenti 2200 yıllık tarihi bir geçmişe sahip olması ve Osmanlı İmparatorluğu'nun doğuş dönemini fiziksel olarak simgelemesi nedeniyle günümüzde UNESCO Dünya Miras Alanları Listesi'ne alınan tarihi bir kenttir. Kent, sahip olduğu tarihsel geçmişin yanı sıra Türkiye'nin sanayi kentlerinin başında gelmektedir. Ülkenin önemli ve büyük kentlerinden biri olmasının da etkisiyle önemli ölçüde göç alan Bursa kentinin toplumsal değişmeye ve hızlı kentleşmeye bağlı olarak artan ve çeşitlenen yapı gereksinimi, sahip olduğu tarihsel doku üzerinde baskı oluşturmaktadır. Çeşitli etkilere kentin katmanlaşması sürecinde özellikle tarihsel doku içinde oluşan ve oluşacak olan yapısal komşuluklar bu anlamda önem kazanmakta ve incelenmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda bu bildirinin amacı; toplumsal değişmeye bağlı olarak kentlerin katmanlaşma süreçlerinde tarihi doku içinde yeni yapısal komşulukların ne şekilde gerçekleştiğinin çeşitli dünya örnekleri üzerinden incelenmesi ve Bursa kenti için bir durum tespitinin yapılmasıdır.

2. YAPISAL KOMŞULUK VE DÜNYA KENTLERİNDEN ÖRNEKLER

Bir toplumun kültürel, ekonomik, sosyal platformlarda yaşadığı hareketlilik ve buna bağlı değişimin yeni kentsel ve mekânsal organizasyonları zorunlu kıldığı bilinmektedir. Bu durum kaçınılmaz olarak yeni mimarileri ve buna bağlı olarak yeni yapısal komşulukları doğurmaktadır. Yapısal komşuluğun başarısı fiziksel ve sosyal olmak üzere iki açıdan ele alınarak değerlendirilebilir.

Yapısal komşuluğun fiziksel boyutunun başarısında öncelikli unsur kentin tarihsel kimliğinin sürdürülmesidir. Bu bağlamda tarihsel kentin özgün planlama anlayışının yanı sıra mekân organizasyonu, yapım tekniği ve malzeme kullanım biçimleri, estetik özellikleri nedeniyle tarihi birer belge niteliği taşıyan mimari yapıların da korunması esas alınmalıdır. Bu durum özellikle kentsel hafızanın korunması anlamına geldiğinden kentinin aidiyet duygusunun sürdürülmesini de sağlamaktadır. Tarihsel kent dokularında oluşturulacak yeni yapısal komşulukların fiziksel boyutunun başarısı "tarihi çevrede yeni yapı tasarımı" konusunu gündeme getirmektedir. Bilindiği

gibi tarihi çevrede yeni yapı tasarımında; üslup taklidi, geleneksele öykünme, saygılı yaklaşım ve aykırı yaklaşım gibi çeşitli yaklaşım alternatifleri bulunmaktadır (Tanaç Zeren, 2010).

Üslup taklidi; tarihi dokuda yapılan analizler doğrultusunda dokuyu oluşturan mevcut yapıların bir benzerinin yeniden üretimi olarak tanımlanabilmektedir. Sözü edilen yöntem ile üretilen yeni yapının, yeni onarılmış bir tarihi yapı mı yoksa tarihi dokuya eklenen yeni bir yapı mı olduğu konusunda çoğu kez karmaşa yaşanmaktadır. New York'ta bulunan, 1908 yılında mimar C. P. H. Gilbert tarafından tasarlanan Warburg Malikânesi erken Fransız Rönesansı'nın örnek yapılarından biridir. 1947 yılından itibaren Musevi Müzesi olarak kullanımına başlanan yapının 1963 ve 1993 yıllarında genişletilmesine gereksinim duyulmuştur (URL 1). 1993 yılında Kevin Roche tarafından tasarlanan ve gerçekleştirilen uygulama üslup taklidi yaklaşımının bir örneği olarak nitelendirilebilmektedir. Uygulama kapsamında, özgün binanın komşu yüksek yapıya doğru iki aks genişletilmesi söz konusu olmuştur. Mevcut yapıya eklenen bu bölüm özgün yapının tasarımının, malzemelerinin ve süslemelerinin bir devamı niteliğini taşımaktadır (URL 2). Özgün yapı ile ek yapının birbirlerinden ayırt edilebilmesi neredeyse olanaksızdır (Resim 1).

Geleneksele öykünme; tarihi yapıdan aldığı referansları yorumlayarak günümüze taşıma olarak tanımlanabilmekte, çok sayıda koruma kuramcısı tarafından da kabul görmektedir. Bu yaklaşımda önemli olan ise öykünmenin oranıdır. Yeni yapı için tarihi yapılardan alınan referanslar, yeni yapıyı tarihi yapının üslubuna benzetmediği ölçüde başarılı kabul edilmektedir.

Almanya'nın Ren nehrinin doğusunda yer alan Bergisch Gladbach kentinin Bensberg kasabası'nda Gottfried Böhm tarafından tasarlanan 1969 tarihli Bensberg Belediye Binası, geleneksele öykünme yaklaşımının önemli örneklerindendir. Gottfried Böhm 'ün 1960'lı yıllarda sergilediği mimari anlayışın bir yansıması niteliğinde olan bu yapı bir yandan içinde yer aldığı sosyal çevre ile sürekli etkileşim halinde bulunacak bir işlev üstlenirken diğer yandan bulunduğu fiziksel çevrenin hem devamı hem de çağdaş bir yorumu olarak nitelendirilebilmektedir (URL 3). Bensberg Belediye Binası, komşu bulunduğu kilise ile bir yandan silüet ve doku birliği oluşturmakta, diğer yandan kilisenin kulelerine plastik bir yontu kule ile karşılık vermektedir (Özer, 1982; Midilli Sarı, 2005) (Resim 2).

Resim 1. Warburg Malikânesi
(Musevi Müzesi) (URL 1)

Resim 2. Bensberg Belediye Binası (URL 4)

Saygılı yaklaşım; yalın biçimlenmesiyle çevresinde bulunan tarihi yapılar için adeta bir fon oluşturarak tarihi yapıların vurgularını arttırmayı amaçlayan yeni yapı tasarımı olarak tanımlanabilmektedir. Bu yaklaşımda yeni yapının kendi üretildiği dönemi anlatmasına izin verilmekte ancak mevcut tarihi dokunun önüne geçmemesi hedeflenmektedir (Tanaç Zeren, 2010). İspanya'da, Valencia'nın kuzeyine yaklaşık 15 km mesafede bulunan ve 20. Yüzyıl'ın başlarına tarihlenen Albuxech, dar sokaklarında, yerel malzeme ve yerel işgücü ile üretilmiş mimari yapılar barındıran bir yerleşmedir. Kent merkezine çok yakın olan Calle Jesus Sokağı da yerleşimin karakteristik sokaklarından bir tanesidir. Calle Jesus'ta sahipleri tarafından terk edilmiş ve bir süre sonra yıkılmış bir yapının yerine inşa edilen AAG House saygılı yaklaşım açısından önemli bir örnek oluşturmaktadır (Mornement ve Biles, 2009). Manuel Cerda Perez ve Julio Vila Liente tarafından 1999 yılında tasarlanan yapının cephesi metal malzeme ile, adeta büyük bir garaj kapısı görünümünde, son derece yalın bir anlayışla ele alınmıştır. Bu yönüyle cephe kendi üretildiği dönemi yok saymamış, ancak mevcut tarihi dokunun önüne de geçmemiş, aksine diğer yapılar için bir fon oluşturmuştur (Resim 3).

Zıtlık yaklaşımı; kendi döneminin mimari biçimlenişiyle öne çıkan, tasarlanmış bir zıtlık ortaya koyan ve böylelikle bir yandan kendi özellikleriyle var olurken diğer yandan tarihi dokuya da bir anlamda fon oluşturmayı hedef edinen yeni yapı tasarımı olarak açıklanabilmektedir (URL 2).

Prag'da bulunan, mimarlar Frank O. Gehry & Associates ve Vlado Milunie tarafından tasarlanan ve 1992 – 1996 yılları arasında inşa edilen ve “Dans Eden Bina” olarak bilinen yapı zıtlık yaklaşımına bir örnek olarak verilebilir (URL 5). Yapı bir yandan bölgede bulunan Barok, Gotik ve Art Nouveau binalar arasında kendi mimari varoluşuyla dikkati çekerken diğer yandan hacimsel büyüklüğü, yüksekliği, açıklıkların ritmik organizasyonu bakımından mevcut doku ile uyumu yakalamıştır (Soosani, 2013). Mimarlar yapının nehir yönündeki cephesiyle diğer yapıların cephe izlerini tutmayı tercih etmiş, diğer yönde ise bambaşka bir cephe kuruluşu tercih etmişlerdir. Yapı özellikle köşedeki geometrisi ve malzemesi ile tasarlanmış bir zıtlık oluşturmaktadır (Resim 4).

Resim 3. AAG House
(Mornement ve Biles, 2009)

Resim 4. Dans Eden Bina (URL 6)

Hangi yöntemin başarılı olduğu sorusuna ise genellikle üretilen yeni yapının; taklitten kaçınarak kendisini ifade edebilen, tarihi dokuyu önemseyen, ona saygı gösteren bir anlayışla üretilmesinin olumlu olduğu yönünde yanıt verilebilmektedir (Tanaç Zeren, 2010).

Tarihi çevrede yeni yapı tasarımı konu ile ilgili literatürde tarihi dokuyu önemseyen ve ona saygı gösteren yeni yapıların tasarlanması için çeşitli fiziksel unsurların incelenmesi gerektiği belirtilmektedir. Sözü edilen çalışmalarda belirtilen unsurlar; mekân kurgusu, giriş aksları, peyzaj değerleri, geri çekilmeler ve çıkma biçimleri, yükseklik, yapım sistemi, yapı yüzeyindeki doluluk – boşluk oranları, renk ve doku özellikleri, malzeme kullanımı, çatı bitişleri olarak sıralanabilmektedir (Anıktar, 2016; Aydın, 1998; Enç, 2009; Güler, 2004; Kanat Duralı, 2007; Kapubağlı, 2004; Velioğlu, 1992). Aslında sayılan tüm unsurlar, mevcut kent dokusu tarihi bir özellik taşımasa dahi, kimlikli bir kentin oluşturulabilmesi ve oluşturulan kimliğin sürdürülebilirliği açısından önem taşımaktadır. Pek çok ülkede, yeni yapılaşma alanlarında, özellikle de bitişik parsellerde, yerel yönetimlerin kimlikli bir kent silüetinin oluşmasına yönelik belirli tanımlamalar yaptığı, mimarların ise her bir konutun tasarımında, komşu yapıların yukarıda sayılan özelliklerini dikkate aldıkları çeşitli uygulamaların varlığı da bilinmektedir. Resim 5 ve Resim 6'da kentsel dokudaki mevcut yapılara geometri, hacim ve ölçek bakımından referans vererek konumlanan yeni yapı örnekleri; Resim 7,8 ve 9'da mevcut yapıların yatay hatlarına, doluluk-boşluk oranlarına ve yüksekliklerine referans vererek konumlanan yeni yapı örnekleri, Resim 10, 11 ve 12'de ise mevcut yapıların az sayıda özelliğine referans veren (çoğu kez sadece yükseklik) ancak olabildiğince yalın bir cephe çözümü ile var olan yapı örnekleri görülmektedir.

Resim 5. Selb, Almanya (URL 7)

Resim 6. Texel, Hollanda (URL 8)

Resim 7. New York, ABD
(URL 9)

Resim 8. Paris, Fransa
(URL 10)

Resim 9. Londra, İngiltere
(URL 11)

Mevcut Yapılara Referans Veren Yeni Yapı Örnekleri

Resim 10. Amsterdam, Hollanda
(URL 12)

Resim 11. Harelbeke, Belçika
(URL 13)

Resim 12. Ghent, Belçika
(URL 14)

Mevcut Yapılara Referans Veren Yeni Yapı Örnekleri

Yapısal komşuluğun fiziksel başarısında etkili olan diğer bir unsur ise yeni yapıların tarihsel kent kimliğini zedelemeyen, günümüz teknolojik olanaklarını kabul ederek, güncel sosyal, ekonomik, kültürel yaşantı ile kullanıcılarının gereksinim ve isteklerine de yanıt verebilecek şekilde üretilmesidir.

Mimariyi ve kenti sosyal olgulardan ve gerçeklerden bağımsız düşünmek olanaklı değildir. Kentler, zaman içerisinde toplumsal ilişkiler ve değişimlere bağlı olarak tekrar tekrar şekillenmektedir. Tarihsel kent kimliğinin korunmasında ve zenginleştirilmesinde de toplumsal ilişkiler önemli paya sahiptir. Bu durum tarihsel dokuların korunarak yaşatılması için sözü edilen dokularda sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasının ne denli önemli olduğunu hatırlatmaktadır. Gerek “Ortak Geleceğimiz” başlıklı Brutland Raporu’nda ele alındığı şekli gerekse Yifachel, Hedcock, Sachs, Poles, Stren, Chiu, Littig, Grebler, Chan ve Lee gibi çeşitli kuramcıların dile getirdiği yönüyle sosyal sürdürülebilirlik; toplumsal ilişkileri ve iletişimi geliştirme, kültürel ve ekonomik gelişme ile kaynakların eşit dağılımını sağlama, sosyal eşitsizliklerin azaltılması ve bunlara bağlı olarak yaşam kalitesinin iyileştirilmesi gibi konulara işaret etmektedir (Ayten, 2016). Bu bağlamda tarihi kentlerde kültürel miras niteliğindeki mimari yapıların korunmasının yanı sıra miras bölgesinin sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan geliştirilmesi ve canlandırılması büyük önem taşımaktadır. Konuya bu açıdan yaklaşıldığında yapısal komşuluğun sosyal boyutunun başarısında temel unsurlardan bir tanesinin yapının işlevi olduğu görülmektedir. Yeni yapının komşuluğunun benimsenmesi; yeni yapının çevre toplumunun güncel yaşantıdaki gereksinim ve isteklerine yanıt veriyor olmasına; sosyal, kültürel ve ekonomik açılardan gelişmesine ve / veya çevre toplumunun sosyalleşmesine katkıda bulunmasına bağlıdır.

Yeni yapının çevre toplumu tarafından benimsenmesinin diğer bir koşulu ise mevcut yapılar ile yeni tasarlanmış komşu yapıların kullanıcılarının da benzer fiziksel olanak, hak ve faydalara sahip olmasıdır. Bilindiği gibi çevre koşullarına ve yaşantının gerekliliklerine olumlu yanıt veren her bir mimari yapı kullanıcısına işlevsel açıdan fayda sağlamaktadır. Bunun yanı sıra her bir kullanıcı, sahibi bulunduğu gayrimenkule bağlı olarak bazı hak ve faydalar elde etmektedir. Mevcut ve yeni yapı kullanıcılarının fiziksel olanaklar ve gayrimenkule dayalı hak ve faydalar açısından benzer koşullara sahip olması sağlandığında, toplum içinde güçlü sosyal ilişkilerin kurulması ve sürdürülmesi de kolaylaşacağından yapıların birbirleriyle komşuluk edebilme olasılıkları da artmaktadır.

Yeni yapısal komşulukları oluştururken fiziksel ve sosyal açıdan kentsel kimliğin sürdürülerek zenginleştirilmesine önemli bir örnek Avusturya'nın 250.000 nüfuslu ve tarihsel mimarisi ile ünlü olan, UNESCO'nun Dünya Miras Alanları içinde bulunan Graz kentinde yer almaktadır. INNOCAD tarafından tasarlanan ve çeşitli ödüllere layık görülen "Golden Nugget" isimli yapı, tarihi kent silüetinde önemli bir köşe parselde yer almaktadır. Yapı fiziksel açıdan yüksekliği ve cephesinde kullanılan malzeme rengi ile tarihi yapılara referans vermektedir. Komşularına fiziksel açıdan verdiği referanslar ile tarihi kentsel silüetin sürdürülmesine katkıda bulunurken, günümüz kullanıcılarına yanıt veren tasarım anlayışı ve güncel malzeme kullanımı ile silüeti zenginleştirmektedir. Yapının yanındaki yapılar ile komşuluk etme çabasının diğer boyutu ise işlevseldir. Yapının ofis işlevine ayrılmış alt katları bölge ekonomisi açısından canlılık getirmekte, konut işlevine ayrılmış üst katları ise bölgedeki mevcut konut kullanıcılarının sosyalleşebileceği yeni konut kullanıcılarını ağırlamaktadır (URL 15) (Resim 13). Bu durum ise kentin yapıyı kolay benimsemesini mümkün kılmaktadır.

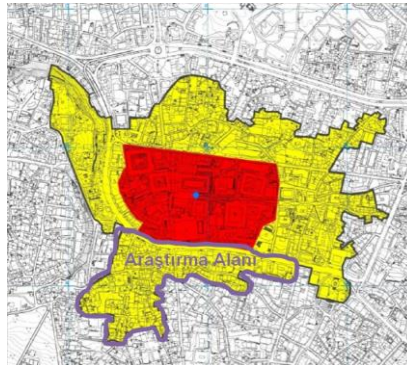

Resim 13. Golden Nugget (URL 16)

3. YAPISAL KOMŞULUK VE BURSA

Osmanlı'nın ilk başkenti olan Bursa, 2014 yılında, sahip olduğu tarihsel zenginlikler nedeniyle, UNESCO'nun Dünya Miras Alanları listesine kabul edilmiştir. Bursa'daki ilk külliye olan, sosyal ve ticari işlevli yapıları bünyesinde barındıran Orhangazi Külliyesi bölgede canlanma sağlamış, zaman içerisinde, diğer sultanların yaptırdıkları yapıların ve güncel gereksinimlere bağlı sosyal donatıların da eklenmesiyle bölge "Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi" adını almıştır. Bursa'nın miras alanları içinde yer alan bölgelerinden bir tanesi de Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi'dir. Kentin Anadolu'nun siyasi ve ticari merkezi olduğu Osmanlı İmparatorluğu Dönemi'nde ticari aktivitelerinin yoğun olarak gerçekleştiği bölgede, hanlar, çarşılar ve bedesten, çeperinde ise aynı dönemde inşa edilmiş konut alanları yer almaktadır (URL 17). Hanlar Bölgesi, çeperindeki konut alanları ile birlikte kent için önemli bir merkez konumundadır.

Kentin 2014 yılında UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne kabul edilmesiyle birlikte miras alanlarına ilişkin bir de Alan Yönetim Planı hazırlanmıştır. Hanlar Bölgesi'nin yönetim alanı sınırları belirlenirken; üstün evrensel değerlere sahip alanlar "çekirdek alan" olarak nitelendirilmiştir. Çekirdek alan ile etkileşim halinde olan "tampon alanlar" belirlenirken ise; doğal peyzaj, bütünlük ve özgünlük kriterleri göz önünde bulundurulmuştur. Böylelikle yönetim alanı sınırı; doğal peyzaj, anıtsal ve sivil mimarlık örneği yapılar ile sokak dokusunu oluşturan tescilli ve nitelikli binaları içine alacak şekilde belirlenmiştir (URL 17). Bu çalışma kapsamında ise; sözü edilen tampon alanın Tahtakale ve Nalbantoğlu Mahalleleri sınırları içinde bulunan kısmı araştırma alanı olarak ele alınmıştır (Şekil 1).

Şekil 1. Bursa Hanlar Bölgesi Çekirdek ve Tampon Alanlar ile Araştırma Alanı (URL 17'den işlenerek)

Sultan Orhan Dönemi'nde mevcut kent duvarlarının dışında, cami, medrese, imaret, hamam ve bedestenden oluşan bir külliye yaptırılmış, külliye çevresinde ise konut alanları oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında incelenen alan Bursa'da Sultan Orhan Dönemi'nde benimsenen ve 1339 yılında uygulamaya başlanan kentleşme modelinin bir parçası niteliğindedir. Araştırma alanı; Osmanlı Dönemi Bursa'sının önemli bir iş merkezi konumunda olup aynı zamanda dönem konutunun önemli örneklerini de bünyesinde barındırmaktadır. Araştırma alanının, batılılaşma ve endüstrileşme hedefleri ile 19. Yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren değişmeye başladığı, Anadolu'nun geleneksel dokuya sahip pek çok alanının yaşadığı süreçleri de yaşadığı bilinmektedir (Dostoğlu ve Aksoy, 2011).

Araştırma kapsamında ele alınan alanda, 51 adet tescilli sivil mimarlık örneğinin yapısal komşuluklarının incelenmesi amaçlanmıştır. Tescilli sivil mimarlık örneklerinin yapısal komşuluklarının belgelenmesinde ise fotoğraflama tekniğinden yararlanılmıştır. Ancak dar sokaklarda, yapıların birbirleriyle olan ilişkilerinin tespit edilmesinde bazı güçlükler yaşanmış, zaman zaman sokak açısının farklı görünmesine neden olan panoramik çekimler ile yapısal komşulukların anlatılması zorunlu hale gelmiştir.

Araştırma kapsamında yapısal komşulukları bakımından incelenen toplam 51 adet tescilli yapının; 4 adedinin her iki yanından da herhangi bir yapıya komşu olmadığı tespit edilmiştir. Yapıların 10 adedi bir yanlarından tescilli sivil mimarlık örneği ile komşuluk ederlerken diğer yanlarında herhangi bir komşu yapı bulunmamaktadır. Yapıların 19 adedinin her iki yanında tescilli sivil mimarlık örnekleri bulunmaktadır (Resim 14). Yapıların 8 adedinin bir yanında tescilli sivil mimarlık örneği bulunurken diğer yanında çok katlı apartman yapısı yer almaktadır. Yapıların 8 adedinin bir yanında çok katlı apartman yer alırken diğer yanında herhangi bir komşu yapıya rastlanılmamıştır. Yapıların 2 adedinin ise her iki yanında çok katlı apartmanlar bulunmaktadır (Resim 15).

Resim 14. Tescilli Sivil Mimarlık Örnekleri
(Yazar Arşivi, 2016)

Resim 15. Çok Katlı Yapı İle Komşuluk Örneği
(Yazar Arşivi, 2016)

Araştırma alanının belirli bölümlerinde, tescilli sivil mimarlık örnekleri ile komşu olan çok katlı apartman yapılarına rastlanmıştır. Sözü edilen yapıların çoğunluğu tarihi çevrede yapı tasarımı yaklaşımlarına ilişkin literatürde yer alan başlıklardan (üslup taklidi, geleneksele öykünme, saygılı yaklaşım, zıtlık yaklaşımlarının) herhangi bir tanesi içinde değerlendirilemeyecek olan yapılardır. Sözü edilen yapılar hacim, geometri, kitle hareketleri, doluluk – boşluk oranları, malzeme kullanımları vb. açılardan mevcut geleneksel yapılara referans vermemektedir (Resim 16-17-18). Bu yapılar halen ayakta olan tescilli sivil mimarlık örneklerinin sahipleri ile yeni yapı sahiplerinin fiziksel olanaklar ve gayrimenkule dayalı hak ve faydalar açısından benzer koşullara sahip olmamasını da beraberinde getirmektedir.

Resim 16. Komşuluk Örneği
(Yazar Arşivi, 2016)

Resim 17. Komşuluk Örneği
(Yazar Arşivi, 2016)

Resim 18. Komşuluk Örneği
(Yazar Arşivi, 2016)

Yıkılmış olan geleneksel konutların yerine yapılan çok katlı yapı örneklerinin bir bölümünde ise, yapıların bulundukları parselde önceden yer alan tarihi yapının cephesinin aynen uygulanmış olduğu, üst katlarda ise cephe kurgusunun değiştirildiği görülmektedir. Üst katlarda şeffaf bir cephe yüzeyi ile tarihi yapının cephesi için adeta bir fon oluşturulduğu izlenmektedir. Bu uygulamanın tercih edildiği örneklerde, kısmi olarak da olsa, üslup taklidi yaklaşımının benimsendiği görülmektedir. Ancak bu yapılar hacim, yükseklik gibi fiziksel özellikleri ve gayrimenkule dayalı hak ve faydalar açısından diğer çok katlı apartman yapıları ile aynı olup mevcut sivil mimarlık örnekleri ile uyum göstermemektedirler (Resim 19-20).

Resim 19. Komşuluk Örneği
(Yazar Arşivi, 2016)

Resim 20. Komşuluk Örneği
(Yazar Arşivi, 2016)

Sınırlı sayıda apartman yapısının cephesinde ise mevcut geleneksel yapı cephelerinin biçimlenişlerine, ölçü ve oranlarına referans veren, bu yönüyle kısmi olarak geleneksele öykünme yaklaşımını yansıtan uygulamalar görülmektedir (Resim 21). Araştırma kapsamında yapılan incelemelerde çok katlı yapıların tarihi dokunun bütün olarak algılanmasını engellediği bölgeler dikkati çekmektedir (Resim 22).

Resim 21. Komşuluk Örneği, Panoramik Çekim (Yazar Arşivi, 2016)

Resim 22. Kesintiye Uğrayan Tarihi Doku, Panoramik Çekim (Yazar Arşivi, 2016)

Araştırma alanında yapılan incelemeler, söz konusu alanın, ilk kuruluşunda olduğu gibi, ticari işlevli bir merkez olma niteliğini sürdürdüğünü, ayrıca alanda konut işlevli kullanımın da yaygın olduğunu göstermektedir. Yeni yapıların bir bölümünün ticaret, bir bölümünün ise konut işleviyle alana dâhil olması alanın işlevsel devamlılığını sağlamıştır. Ancak özellikle ticari işlevli yapılarda tabela kirliliği dikkati çekmektedir.

4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Araştırma kapsamında Bursa kentine tarihsel kimliğini kazandırmış olan ve günümüzde de kentin kalbi konumunda sayılabilecek bir alanda, özgün kimliği ile varlığını sürdüren tescilli sivil mimarlık örneklerinin yapısal komşulukları incelenmiştir. Kentler, zaman içinde yaşanan sosyal, kültürel, ekonomik vb. çeşitli etkiler ile şekil değiştirmekte, kentlilerin yeni ortaya çıkan gereksinim ve isteklerine yanıt verebilmek de bir zorunluluk olmaktadır. Ancak UNESCO'nun Dünya Kültür Mirası Listesi'ne de kabul edilmiş olan Bursa kentinin tarihsel kimliğinin sürdürülebilmesi için yeni yapısal komşulukların iyi irdelenerek oluşturulması büyük önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında tespit edilen yapısal komşuluklar, sınırlı sayıda çaba hariç, tarihsel kent kimliğinin sürdürülebilir olmasını sağlayacak uygulamalardan oldukça uzaktır. Diğer yandan araştırma kapsamında yapılan incelemelerde, yapı adalarında halen bazı boş parsellerin olduğu görülmüştür. Yakın gelecekte sözü edilen parsel sahiplerinin yeni yapıların inşa edilmesine yönelik girişimlerinin de olacağı açıktır. Bu alanlarda kent kimliğinin zenginleştirilmesine katkıda bulunacak yeni komşulukların tasarlanmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Kentlilerin bilinçlendirilmesi ve karar alıcılar ile mimarların konuya yaklaşımlarının bu yönde olması halinde, dünya ülkelerinde başarılı örnekleri görülen komşuluk uygulamalarının benzerlerinin, hatta daha iyilerinin yapılmaması için hiçbir neden bulunmadığına inanılmaktadır.

KAYNAKLAR

- Anıktar, S., 2016, "Tarihi Zeyrek Semti'ne İki Yeni Dokunuş: İstanbul Manifaturacılar Çarşısı ve Sosyal Sigortalar Kurumu", 4. Çevre-Tasarım Kongresi Bildiri Kitabı, s.258-259, Erciyes Üniversitesi, Kayseri
- Aydın, E., 1998, "Tarihi Çevre İçindeki Yeni Yapılaşmaların Uygulama Sonuçları, Yüksek Lisans Tezi, s. 28-36, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul
- Ayten, A.M., 2016, "Tarihi Çevrede Sosyal Sürdürülebilirlik Kavramı: Safranbolu Örneği", 4. Çevre – Tasarım Kongresi Bildiri Kitabı, s.50-54, Erciyes Üniversitesi, Kayseri
- Dostoğlu, N., Aksoy, F., 2011, Bursa'da Mahallelerin Gelişimi ve Sivil Mimarlık Örnekleri: Nalbantoğlu, Tahtakale, Alipaşa, İbrahimpasha, Hocaalızade ve Maksem, Bursa'nın Tarihi Mahalleleri – 1, Bursa Kültür A.Ş. Yayını, Bursa
- Enç, G., 2009, "Tarihi Kent Dokusunda Yeni Yapı Tasarım Ölçütleri ve Fener Semti Örneğinde Uygulanabilirliğinin İrdelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, s.21-22, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Erder, C., 1999, Tarihi Çevre Kaygısı, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, Ankara
- Güler, Ö., 2004, "Tarihi Çevrelerde Çağdaş Bina Tasarımı: Ortaköy ve Yakın Çevresinde Yeni Bina Uygulamalarının Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, s. 101, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul
- Kanat Duralı, İ., 2007, "Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma Uygulamalarının İrdelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, s. 42-44, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul
- Kapubağlı, S., 2004, "Tarihi Çevrede Yeni Yapılaşma ve İstanbul Örneğinde İnfill Uygulamaların Değerlendirilmesi", Yüksek Lisans Tezi, s. 60-62, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul

Midilli Sarı, R., 2005, "Tarihi Çevre İçindeki Mimari Tasarımlarda -İzmler; Modernizm, Postmodernizm, Dekonstrüktivizm", Yüksek Lisans Tezi, s.70, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon

Mornement, A., Biles, A., 2009, "Infill New Houses For Urban Sites", p. 24 – 27 , Laurence King Publishing, London

Özer, F., 1982, "Çağdaş Mimari Dizaynlamada Tarihsel Sürekliliğin Değerlendirilmesi", s. 69, İTÜ, İstanbul

Soosani, L. 2013, "Questioning the Compatibility of the Infill Architecture in Historic Environment, Case Study: Walled City of Nicosia", Master of Science in Urban Design, p.52., Eastern Mediterranean University, Gazimağusa, North Cyprus

Tanaç Zeren, M., 2010, "Tarihi Çevrede Yeni Ek ve Yeni Yapı Olgusu Çağdaş Yaklaşım Örnekleri", s.65-67, Yalın Yayıncılık, İstanbul

Velioğlu, A., 1992, "Tarihi Çevre İçinde Mimari Tasarım ve Süreci Üzerine Bir Araştırma", Doktora Tezi, s.47-64, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon

URL 1: <http://thenewyorktravel.com/attractions/buildings/felix-m-warburg-house> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 2: http://www.preservationalliance.com/publications/SenseofPlace_final.pdf (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 3: <http://architect.architecture.sk/gottfried-boehm-architect/gottfried-boehm-architect.php> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 4: <http://www.oris.hr/files/g/1-278/540x360-9/1-Rathaus-Bensberg-.jpg> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 5: <http://www.mimdap.org/?p=193980> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 6: <https://i.ytimg.com/vi/KI2TOP1MtrE/maxresdefault.jpg> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 7: <https://acdn.architizer.com/thumbnails-PRODUCTION/19/8a/198a995c6d3340e65dafc2a4169e08e2.jpg> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 8: <https://acdn.architizer.com/thumbnails-PRODUCTION/11/62/1162e5922ff05788ecdf4c06c5976c09.jpg> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 9: <http://www.archdaily.mx/mx/02-251599/edificio-de-viviendas-prefabricado-de-acero-y-hormigon-se-levantara-ent-tan-solo-un-mes-en-nueva-york/516a7eb6b3fc4b0f2600005f> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 10: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/564x/79/ea/f3/79eaf32233802ad35a8b500836ddd69a.jpg> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 11: <http://hoys.tumblr.com/image/52782290501> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 12: <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/236x/fc/42/c9/fc42c9148fe17d9f4a851906decf5685.jpg> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 13: <http://architizer.com/blog/contemporary-and-context/media/605852/> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 14: <http://mocoloco.com/12-kameren-house-by-dierendonckblancke-architecten/> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 15: <http://innocad.at/projects/golden-nugget/> (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL16: http://innocad.at/data/themes/innocad/inc/resize.php?src=http://innocad.at/data/uploads/2014/12/0235_GN_paul-ott_01.jpg&w=1200&q=95 (son erişim tarihi: 15.01.2017)

URL 17: <http://alanbaskanligi.bursa.bel.tr/wp-content/uploads/2013/06/Bursa-Y%C3%B6netim-Plan%C4%B1.pdf> Bursa (Hanlar Bölgesi & Sultan Külliyesi) ve Cumalıkızık Yönetim Planı (2013-2018) (son erişim tarihi: 15.01.2017)